

differre. De variis ligni hujus speciebus, qui plura desiderat, adeat *Pharmacologiam DALE. p. 379.* Tum *Hist. Plant. JOAN. RAJ.*

C R Y P T O G A M I A.

Secunda hæc generalis divisionis Sexualis plantarum Systematis pars, medietatem fere Vegetabilium continens, in quatuor prima Capita dividitur; quarum primum FILICES, secundum MUSCOS, tertium ALGAS, quartum FUNGOS complectitur.

Integra, quod vires adinet, suspecta à LINNÆO habetur; qui totam Cryptogamiam, Vegetabilia sæpius suspecta continere, in *Disfert. sua de Viribus plantarum S. 354.* profert.

Et re ipsa vix ulli FILICES eduntur, sed occidunt vermes, male olent. MUSCI vix ulli esculenti sunt. *Hasselq. de Virib. Plant.*

FUNGI Romanorum delicæ, Deorum cibi à NERONE appellati, PLINIO non absque causa anceps cibus. „ Familias enim ait (1) „ interimere, & tota convivia quæ voluptas tanta ancipitis cibi? „ De his itaque cum culinas intrent, & Magnatum apponantur mensis, pauca notanda censui.

FUN-

(1) L. 22. C. 23.

FUNGOS à funere nonnulli, ut THEOPHRASTUS (2) nomenclationem suam ducere crediderunt; eo quod suos amatores, in vitæ discrimen conjiciant, & funera minitentur: Ethimologiam hanc, ut ut forte à longe petita sit, quotidiana confirmat experientia; quamvis enim nonnulli Fungi satis tuto edantur, vel optimi tamen, ab omni venenata labe immunes non sunt: ut DIOSCORIDES (3) GALENUS (4) testantur.

Coctio, condimenta, aromata, multum venenorum vires enervant; pinguia, oleosa, butyrea insigniter eorum stimulum obtundunt; quid mirum igitur, si sic præparati Fungi minus noceant? Quamvis GALENUS (5) aperte dicat, quibusdam fuisse Cholerae morbi causam, licet rite præparatos. Idem RUDIUS (6) SENNERTUS (7) confirmant.

Plena sunt monumenta Medica exemplis infelicium effectuum à Fungis comestis secutorum. Somnum lethalem inductum fuisse, ut nec ferramento ardente ad verticem, & occiput admoto excitari potuerit æger, VIDUS VI-

Q 3

DIUS

(2) L. 1. f. 24.

(3) L. 4. Cap. 83.

(4) L. 2. Cap. 68.

(5) L. de bon. ac mal. suc. Cap. 4.

(6) De morb. occult. ac venen. lib. 3. Cap. 6.

(7) Instit. Med. L. 4. part. 1. C. 3.

DIUS (8) refert. Idem (9) Delirii non furiosi quidem, sed ridiculi meminit. FORESTUS (10) Fungos comestos Insaniam induxisse narrat. Idem (11) Convulsionum morbiq; ab eadem causa periculofissimi exempla profert. Quin imo FABRICIUS HILDANUS (12) pessima quædam memorat symptomata; quæ alicui, qui manibus tantum Fungos versaverat, accidere. FORESTUS (13) odore solo nonnunquam illos Comitialis, similive male adfecti cerebri, morbi, imo subitæ quandoque mortis existisse causam scribit. PETRUS de ABBANO (14) palam profert: „ si odoraverit malum Fungum „ & tubera, mala patietur, Epilepsiam, & „ fortassis morietur. “ RAZES Fungos recenset, qui naribus admoti præsentaneam adferunt mortem. Verbo tot tantaque mala ex hoc capite emanarunt, ut operæ pretium esse crediderim, differentias, quantum ex experientia observationeque Integerrimorum Virorum constat, bonos inter, ac malos Fungos
hic

(8) Medic. part. 2. Sect. 2. t. 2. C. 3.

(9) Ibidem.

(10) In Schol. ad Obs. 116. l. 10.

(11) Ibidem.

(12) Obs. 35. Cent. 4. p. 317.

(13) De Venen. p. 36. Obs. 11.

(14) De venen. remed. Cap. 42.

hic apponere; ut qui miseri, annonæ penuria, ad hunc capiendum cibum adiguntur, qui opulenti, voluptatis excessu in tam accipites dapes desiderio feruntur, à magis noxiis absolute abstineant; minus noxiis moderate, & cum cautela fruantur.

Fungos omnes suspectos, ut optimis etiam male credatur, hucusque ex universali Celebrerrimorum Auctorum observatione, demonstrare annisui fui; quo vero venenatos à minus noxiis discernamus, ultro rem perquirere, necesse est: ita tamen, ut omnia hæc observationem, & experientiam pro fundamento habeant. Ac imprimis quid Antiqui hac de re sentiant videndum.

Fungi, ut STALPART WAN DER WIEL *observ. LV.* habet, vel ex ipsa origine naturaque sua maligni sunt, vel aliunde fiunt. Ex origine maligni, si citissime, ut contingit, unius sæpe noctis tantum spatio, e crassiore quadam terrenaque, ac vaporibus referta nascantur materia; ita ut nec internus calor, nec aër, maturitatem iis adferat. Maligni sunt ex natura sua, qui ex infecto malignoque succo, nec non ex putredine proveniunt; unde & mucoris terrestris nomine quandoque notantur, sæpiusque per microscopia mucidi apparuere; certissimo indicio omnes malignos, ortum suum incrementumque, terrestribus, mucidis, ac prævocatis corruptisque particulis debere; tum

ipsa spongiosa Fungorum substantia, illos noxios ex natura efficit.

Aliunde vero maligni fiunt, si eos serpentes, bufones, araneæve, aut alia venenata animalia inquinent; vel herbæ arboresque in propinquo crescentes, aut ex infectis locis maligni adsurgentes vapores contaminent. Hos autem omnes suadente GALENO ne tangere quidem præstat.

Præmissa hac universali Fungorum magnorum à STALPART WAN DER WIEL instituta divisione; ad eorum distinctiones à minus noxiis, gressus facio; ubi *Sapor, odor, color, & locus*, tanquam certissima criteria utramque paginam facient.

Fungi, queis tanquam cibo, aut condimento utare, nihilque subsit mali, *Idem WAN DER WIEL* loco citato ait, duum sunt generum: vel Fungi pratenses, de quibus TORATIUS (16)

„ Pratensibus optima fungis.

„ Natura est.

Vel Boleti, ob medii, rotundi boli figuram, quam præferunt, Antiquis sic dicti; licet & his, nisi percoctis, virus inesse, PAULUS AEGINETTA (17) credat, dum ait:

„ *Lauta*

(16) Lib. 2. Sect. 4.

(17) L. 1. C. 77.

- ” *Lauta decent nitidæ Boleti fercula
cœnæ*
- ” *Sed nisi percoctis virus inesse puta,*
- ” *Cui pituita placet, vel inani frigida
succo*
- ” *Pectora fungorum millia multa voret.*

Boni vero, à malis fungis, visu, & odore etiam distinguuntur: quibus bonus, vividus acidulusque odor est, quique fracti candidantis firmiorisque sunt substantiæ, omnium longe optimos censet WAN DER WIEL. (18) Quanquam vero Fungi quidam, ait IDEM *laudatus Auctor*, optimas qualitates ostendant, ut se probos esse persuadeant; si prædicta tamen duo defint indicia, ac præterea illi ipsi fœteant, graviorisve, aut mucidi, vel alioquin ingrati odoris sint, præsertim prærupta interna crassiõri summitate, relinquendi secerendique ab aliis sunt: haud secus, ac corruptis carnibus piscibusque contingit.

Illi quoque mali habendi sunt; ait ultra *laudatus WAN DER WIEL*, quibus caules intus cavi nigrique; queis divisis, protinus cedit candor summitatesque post dissectionem, aliove modo factam divisionem, cæruleæ, rubræ, nigræ, aut etiam virides, flavæ fiunt; nec non illi, qui flavis maculis, cinereisque no-

Q 5 tan-

(18) Loco citato.

tantur punctis; quibus barbulae sub capitulis nigrescunt. Hujusmodi Fungi Botallo strangulatorii dicuntur: praeterquam enim, quod in ingens discrimen vitae hominem conjiciant, peculiari quoque modo ajunt, Suffocationem inducendo. Idem de omnibus perniciosis Fungis asserit DODONÆUS. (19.) nec non CLUSIUS (20).

Illi, quibus pileoli plani, aut concavi, ita, ut aquam contineant, dum pluit, venenati sunt. WAN DER WIEL. (21). Idem confirmant SCHENKIUS (22) ex propria observatione, ubi dicit: „Noxii præprimis sunt Fungi, quibus tegula concava superiore parte, ut aquam contineat, dum pluit, in inferiori vero tota pectinatim incisa.

Pileoli convexitas, vel ejus convaca figura nil de Fungorum venenata indole decernere potest; tum quia hæc Fungis etiam per experientiam esculentis inest, tum quia unius ejusdemque Fungi pileolus pro diverso vitae ejus tempore, nunc convexam, nunc conam induit figuram.

Demum fungi venenati sunt coloris lactei, lacque edentes quacunque parte dividantur acerrimum, atque etiam suffocare aptum; quam-

(19) L. 15. C. 24.

(20) in appendice.

(21) loco cit.

(22) Lib. 7. de Venen. e. plantis p. 824.

quàmvis non devoretur, sed fumitas tantum linguæ intingatur: SCHENKIUS (23.) qui eundem quoque effectum præstare asserit, si momentum crudi Fungi, puta ad magnitudinem ciceris mansum, non tamen devoratum. HÆC VETERES.

Recentiorum vero (qui ancipites jam hærent, cuinam corpora hæc tribuant, Regno Vegetabili an Animali?) nemo est, qui consentiat, Fungis inesse copiosum principium urinosum, acre; quod causticam vim in corporis humani solida exercet, putredine massam sanguineam inficit, citissimamque humorum dissolutionem causat.

Acredo hæc omnibus inest Fungis, & non nisi gradu differt, si mucilagine temperetur; & mitior hæc acredo, adeo sub climate calidior exaltari potest, ut venenatam obtineat indolem. Hinc observatum est, nonnullos Fungos, qui minime noxii sunt in una terræ plaga, in altera venenatos esse ZÜCKERT. (24.) Accedit nonnullos Fungos esculentos venenatis adeo similes esse, ut omni adhibita adtentione vix a se invicem distingui queant.

Ex his omnibus elicitor; quod licet distinctivi characteres supra expositi venenatorum Fungorum ab esculentis non omnimode conclu-

(23) loco citato.

(24) Mat. aliment. p. 283.

cludant, imo exceptiones multas patiantur: ob magnam venenatorum cum esculentis similitudinem, ob exaltationem veneni in esculentis, etiam pro ratione climatis; sua tamen non destituuntur utilitate. Nam licet exempli causa, *Agaricus piperatus* LINNÆI, qui succo lacteo, acri turget, esculentus sit; cum omnes fere alii Fungi, qui lacteo succo, acri abundant, venenatæ sint indolis, imo idem ipse sub alio climate venenatus forte inveniat; cum idem, albus, perniciosus BUXBAUMIO auiat: Regula hæc generalis. *Fungi lacte acriturgentes suspecti sunt*: non modo locum suum habebit, sed magnam quoque utilitatem. Semper enim consultum est, etiam cum innocentissimis corporibus, de quorum natura nihil adhuc certi experti sumus, tum præcipue, ubi facile, ast non impune errare licet, caute, & suspiciose mercari. Quare sequentiæ criteria, quæ usui forte esse poterunt, adnotanda censui.

1mo *Locus*. Paludosus, infectus, umbrosus, non Fungos solum, sed omnia fere Vegetabilia suspecta producit.

2do *Odor*. Gravis, teter, virulentus, ingratus, Fungos æque ac vegetabilia noxia prodit.

3^{tio} *Sapor*. Acer, causticus, adurens, nauseosus, corpora animali naturæ inimica esse indicat.

4to *Color*. Luridus, tristis, virulenti quid inesse denotat. Tan-

Tandem Fungi, modo virides, modo nigricantes, modo purpurascens, cultello difficilli, modo lividi, modo nigri, ac præcipue à terra avulsi cito in liquamen putridum abeuntes, suapte natura exitiales, ab AVICENNA jam pronuntiati sunt.

Nonnulli hoc etiam criterium addere solent; si cocti magis indurescant Fungi, eos naturæ humanæ inimicos esse.

Pauca itaque hæc in genere de differentiis venenatorum Fungorum à minus noxiis, ne tam ampla LINNÆANI *Systematis* pars intacta relinquatur, adnotasse sufficiat.

Cum vero in tanta nunc Historiæ Naturalis luce, Fungi etiam, & descriptionibus, & figuris donati sint; magnum humano Generi obsequium præstitit Cl. JOANNES FRIDERICUS ZÜCKERT, qui esculentas Fungorum species, è pluribus collectas Auctoribus, suo enumeratas ordine, publici juris fecit: (25) quo in casu consulendus est.

Fungorum porro genesin quod adtinet, nemo fere post instituta ab *Illustrissimo L. B. de MÜNCKHAUSEN* experimenta, de horum polyposa natura dubitat. Experimenta instituta,
hic

(25) Mat. Aliment. p. 284.

hic recensere, superfluum esset: cum & ex
Amœn. Acad. part. VII. Dissert. de Mundo
invisibili notissima, & in nuper edita *Differ-*
tatione inaugurali Medica D. M. I. FEL-
NER Prodrum ad Historiam Fungorum
sistente, abunde descripta
sint.

